20-EBVABUT-TATAVVU
1- Farz Namaz Ardinda Tatavvu' Kilmak Babi
2- Farz Namaz Ardinda Tatavvu' Kilmayan Kimse Babi
3- Seferde Duha (= Kusluk) Namazi Babi
4- Duha Namazini Kilmayan ve Bu Kilmamayi Mubah Gören Kimse Babi
5- Hazarda Duha Namazi Babi
6- Bab : Öplenin Farzindan Önce Iki Rekat
7- Aksam Namazi Farzindan Önce Namaz Babi
8- Nafile Namazlarin Cemaatle Kilinisi Babi
9- Evde Nafile Namazi Kilmak Babi

Rahman ve Rahim olan Allah 'm ismiyle

20-EBVABUT-TATAVVU

(Tatavvu' Namazi Bablari) [1]

1- Farz Namaz Ardinda Tatavvu' Kilmak Babi [2]

1-.....Ubeydullah söyle demistir: Bize Nâfi', Ibn Umer(R)'den haber verdi. O söyle demistir: Ben Peygamber (S) ile beraber ögle namazindan evvel iki rek'at; ögle namazindan sonra iki rek'at; aksam namazinin ardindan iki rek'at; yatsi namazinin ardindan iki rek'at; cumua namazinin ardindan da iki rek'at namaz kildim. Amma aksam ile yatsi namazlarinin ikiser rek'at sünnetlerine gelince, bunlar Peygamber'in evinde kilindi.
Ibnu Ebi'z-Zinâd, Mûsâ ibn Ukbe'den; o da Nâfi'den (olan rivayetinde Ibn Umer'in) "Yatsidan sonraki iki rek'ati ailesi içinde" dedigini söylemistir.
Bu hadîsi Nâfi'den rivayet etmekte Kesîr ibnu Ferkad ile Eyyûb es-Sahtiyânî, Ubeydullah'a mutâbaat etmislerdir. Ve Abdullah ibn Umer söyle demistir: Bana kizkardesim Hafsa söyle tahdîs etti: Peygamber (S) fecrin tulü' etmesi ardindan hafîf iki rek'at kilardi. Ibn Umer dedi ki: Çünkü bu sabah namazindan evvelki zaman, benim Peygamber'in yanma giremedigim bir saat idi [3].
Ve bu hadîsi Nâfi'den rivayet etmekte Kesîr ibnu Ferkad ile Eyyûb es-Sahtiyânî, Ubeydullah'a mutâbaat ettiler.
Ve Ibnu Ebi'z-Zinâd, Mûsâ ibn Ukbe'den; o da Nâfi'den olmak üzere Ibn Umer'in "Yatsidan sonraki ailesi içinde idi" dedigini nak-letmistir [4].

2- Farz Namaz Ardinda Tatavvu' Kilmayan Kimse Babi

2-.....Amr ibn Dînâr söyle demistir: Ben Ebu's-Sa'sâ' Câbir ibn Zeyd'den isittim, söyle dedi: Ben Ibnu Abbâs(R)'tan isittim: Ben Rasûlullah (S) ile beraber ögle ile ikindiyi cem' ederek sekiz rek'at; aksam ile yatsiyi da cem' ederek yedi rek'at kildim, dedi. (Amr ibn Dînâr dedi ki:) Ben de:

— Yâ Eba's-Sa'sâ! Öyle zannediyorum ki, Rasûlullah ögle namazim geri birakti; Ikindiyi ilk vaktinde acele etti ye yine böyle, aksam namazini geri birakti; yatsiyi ilk vaktinde acele kildi (da bu suretle namazlari cem' etmisti), dedim.
Ebu's-Sa'sâ:
— Ben de öyle saniyorum, dedi[5].

3- Seferde Duha (= Kusluk) Namazi Babi [6]

3-..... Muvarrik söyle demistir: Ben Ibn Umer'e:
— Duhâ namazini kilar misin? diye sordum.
— Hayir kilmam, dedi.
— Umer kilar miydi? dedim.
— Hayir (kilmazdi), dedi.
— Ebû Bekr kilar miydi? dedim.
— Hayir, diye cevâb verdi.
— Peygamber (S) kilar mi idi? dedim.
— Peygamber'in kilip kilmadigim bilmiyorum, dedi.

4-.....Bize Amr ibnu Murre tahdîs edip söyle dedi: Ben Abdurrahmân ibn Ebî Leylâ'dan isittim, söyle diyordu: Bize sahâbîler arasinda Ümmü Hâni'den baska hiçbir kimse Peygamber(S)'i duhâ namazi kilarken gördügünü tahdîs etmedi. Ümmü Hâni': Peygamber (S) Mekke fethi günü Ümmü Hâni'nin evine girdi, yikandi ve sekiz rek'at namaz kildi. Ben bu namazdan daha hafîf bir namaz asla görmedim. Su kadar ki, Peygamber rukû'u ve sucûdu tamamliyordu, demistir[7].

4- Duha Namazini Kilmayan ve Bu Kilmamayi Mubah Gören Kimse Babi

5- Bize Âdem tahdîs edip söyle dedi: Bize Ibnu Ebî Zi'b, ez-Zuhrî'den; odaUrve'den; o da Âise(R)'den tahdîs etti. Âise(R): Ben RasüIullah(S)'in duhâ nafilesini kildigini görmedim. Ancak ben o namazi kiliyorum, demistir[8].

5- Hazarda Duha Namazi Babi

Bunu Itbân ibn Mâlik, Peygamber (S)'den söyledi[9],

6-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Halîlim (yânî kalbî dostum olan Rasûlullah) bana üç sey vasiyyet etti; bunlari ölünceye kadar terketmem: Her aydan üç gün oruç tutmak, duhâ namazi kilmak, vitr namazini kilip da uyumak[10].

7-.....Enes ibn Sîrîn söyle demistir: Ben Enes ibn Mâlik el-Ensârî'den isittim, söyle dedi: Ensâr'dan iri vucûdlu sisman bir kimse Peygamber'e (geldi ve O'na) hitaben: Yâ Rasûlallah! Ben seninle beraber namaz kilmaga muktedir olamiyorum, dedi. Akabinde Peygamber için bir yemek yapti ve Peygamber'i evine da'vet etti. Peygamber ona gidince, bir hasirin bir tarafini (yânî bir .yüzünü) Peygamber için su serpip yumusatti. Peygamber de onun üzerinde iki rek'at (nafile) namaz kildi. Ve Cârûdoglu Fulân oglu Fulân (yânî Abdulhamîd ibnu'l-Munzir), Enes'e hitaben:
— Peygamber (S) duhâ namazi kilar miydi? diye sordu.
Enes de:
— O günden baska bir günde böyle bir namaz kildigini görmedim, diye cevâb vermistir [11].

6- Bab : Öplenin Farzindan Önce Iki Rekat

8-.....îbn Umer (R) söyle demistir: Ben Peygamber(S)'den on rek'at namaz belledim: Ögle farzindan evveliki rek'at; öglenin ardindan iki rek'at; aksam namazindan sonra da Peygamber'in evinde iki rek'at; yatsi namazindan sonra yine Peygamber'in evinde iki rek'at; sabah namazindan önce iki rek'at sünnet namaz. Sabah namazindan Önceki zaman, Peygamber'in yanina girilmiyecek bir saat idi. Hafsa bana dedi ki: Müezzin ezan okuyup fecr tulü' ettiginde de Peygamber iki rek'at (râtibe sünneti) kilardi [12].

9-.....(Âise -R- söyle demistir:) Peygamber (S) ögle farzindan önce dört rek'at, sabah farzindan evvel de iki rek'at (tatavvu') kilmayi terketmezdi [13].
Bu hadîsi Su'be'den rivayet etmekte îbnu Ebî Adiyy (194) ile Amr ibn Merzûk (224), Yahya ibn Saîd'e mutâbaat ettiler.

7- Aksam Namazi Farzindan Önce Namaz Babi

10-.....Abdullah ibn Bureyde söyle demistir: Bana Abdullah el-Muzenî tahdîs etti: Peygamber (-S- üç defa): "Aksam namazindan evvel (iki rek'at nafile) namaz kiliniz" buyurdu. Üçüncüsünde, insan-larin bu namazi, devam etmesi lâzim bir ibâdet edinmelerinden hos-lanmiyarak: "(Bu namaz) isteyen içindir" buyurdu [14].

11-.....Ben, Mersed ibn Abdillah el-Yezenî'den isittim; o söyle dedi: Ben Ukbe ibn Âmir el-Cuhenî'ye geldim ve:
— Ebû Temîm'in isinden seni hayrete düsüreyim mi? Ebû Te-mîm, aksam namazindan evvel iki rek'at namaz kiliyor, dedim.
Bunun üzerine Ukbe:
— Biz Rasûlullah (S) zamaninda bunu kilardik, dedi.
— Simdi seni, bunu kilmaktan alikoyan nedir? dedim.
— Isle güçle ugrasmak, diye cevâb verdi [15].

8- Nafile Namazlarin Cemaatle Kilinisi Babi

Bunu Enes ibn Mâlik ile Aise (R), Peygamber(S)*den zikrettiler [16].

12-.....Ibn Sihâb söyle demistir: Bana Mahmûd ibnu'r-Rabî' el-Ensârî haber verdi ki, o Rasûlullah'i akledip hatirlamis ve kendi yurdlarinda bulunan bir kuyudan Rasûlullah'in agzina su ahp kendi yüzüne dogru su püskürttügünü de hatirlamistir [17].
Iste bu Mahmûd, Itbân ibn Mâlik el-Ensârî(R)'den isitmistir. It-bân Bedr'de Rasûlullah'in maiyyetinde hazir bulunmuslardan idi. Itbân söyle diyordu:
Ben Salim ogullan'nda kendi cemâatime namaz kildirirdim. Onlarla benim aramda bir dere vardi ki, yagmurlar geldigi zaman aramiza perde oluyor ve onlarin mescidi tarafina geçmek bana mesakkat veriyordu. Rasûlullah'a geldim ve O'na söyle dedim: Ben gözümden hosnûd degilim. Benimle cemâatim arasinda bulunan dere, yagmurlar geldigi zaman akiyor ve bana o dereyi geçmek mesakkatli oluyor. Arzu ettim ki, Sen gelesin de evimden bir yerde namaz kildirsan; ben de orayi namazgah edinsem!
Rasûlullah (S): "Bunu yapacagim" dedi. Ertesi sabah gündüz siddetlendikten (yânî günes yükseldikten) sonra Rasûlullah ile Ebû Bekr bana geldiler. Rasûlullah içeri girmeye izin istedi. Ben de O'na izin verdim. Eve girdiginde oturmadi da "Evinden nerede namaz kilmami istersin?" buyurdu. Ben kendisine, içinde namaz kilmasini arzu etmekte oldugum yeri isaret edip gösterdim. Rasûlullah namaza dikeldi ve tekbîr aldi. Biz de O'nun arkasinda saff olduk. Iki rek'at kildirdi, sonra selâm verdi. O selâm verdigi zaman biz de selâm verip, namazdan çiktik [18]. Ben Rasûlullah için yapilmis olan bir hazîr yemegini yemesi gayesiyle O'nu alikoydum. Yurdun ahâlîsi Rasülul-lah'in benim evimde bulundugunu isittiler. Yurd ahâlîsinden birçok kimseler geldiler, ve nihayet evde adamlar çok oldu. Onlardan biri: Mâlik (ibnu'd-Duhsun) ne yapiyor, ben onu görmüyorum? dedi. Oradakilerden biri: O Allah ve Rasûlü'nü sevmeyen bir münafiktir, dedi. Rasûlullah da ona: "Böyle deme! Görmüyor musun ki, o Lâ ilahe iüe*Üâh (Muhammed Rasûlullah) diyor ve bununla Allah'in rizâsini taleb ediyor" buyurdu. O söyleyen de: Allah ve Rasûlü en bilendir. Amma bize gelince, Allah'a yemîn ederiz ki, biz O'nun sevgisinin ve sözlerinin (yânî nasîhatlerinin) ancak münafiklara oldugunu görüyoruz, dedi. Rasûlullah da: "Sübhesiz Allah, Allah'in rizâsini arayarak Lâ ilahe illellâh diyen kimseyi atese haram etmistir" buyurdu.
Mahmûd söyle demistir: Ben bu kissayi bir topluluga söyledim. Içlerinde Rasülullah'in'sahibi Ebû Eyyûb da vardi. Ebû Eyyûb'un vefat etmis oldugu Rûm diyârindaki bu gazvede, Muâviye'nin og!u Yezîd onlarin üzerinde kumandan bulunuyordu [19]. Ebû-Eyyûb, benim sözümü reddetti ve: Vallahi Rasülullah'in senin söyledigini söylemis oldugunu zannetmem, dedi. Bu söz bana çok agir geldi. Ve: Eger Allah bana selâmet verir de, bu gazvemden salimen dönersem ve Itbân ibn Mâlik'i kendi kavminin mescidinde hâlâ hayâtta bulursam, bu hadîsi kendisine tekrar sormakligim üzerimde Allah hakki olsun demege basladim. Nihayet Bizans seferinden döndüm. Hacc yâhud umre niyetiyle ihrama girdim. Sonra yürüdüm ve Medine'ye geldim. Salim ogullari yurduna vardim.

Baktim ki Itbân gözleri görmez, çok yasli bir ihtiyar; hâlâ kavmine namaz kildiriyor. Namazdan selâm verince ben de ona selâm verdim ve benim kim oldugumu kendisine haber verdim. Akabinde ona bu hadîsi sordum. Bunun üzerine Itbân bana bu hadîsi, ilk defa tahdîs ettigi gibi tekrar tahdîs etti.

9- Evde Nafile Namazi Kilmak Babi

13-..... Bize Vuheyb ibn Hâlid, Eyyûb es-Sahtiyânî'deri ve Ubeydillah'tan; onlar da Nâfi'den; o da Ibn Umer(R)'den tahdîs etti. Ibnu Umer (R) söyle demistir: Rasûlullah (S): "Namazinizdan bir kismini ev/erinizde kiliniz ve evlerinizi kabirler edinmeyiniz" buyurdu.

Bu hadîsi, Eyyûb'dan rivayet etmekte Abdulvahhâb es-Sakafî, Vuheyb'e mutâbaat etti [20].

---

[1] Bu kitâb adi olacak büyük baslik, Buhârî nüshalarinin çogunda yoktur. Hâlbuki bunun bulunmasi fayda verir, zarar vermez (Umdetu'i-Kaarî, III, 658).
Buhârî bu büyük baslik altinda farz namazlarin önlerinde ve arkalarinda onlara bitisik olarak kilinan müekked ve gayri müekked râtibe namazlarini ayri ayri bâblar altinda zikretmistir. Burada bu râtibe sünnetlerinin mikdârlari bildiriliyor.

[2] Tatavvu', tefa'ul vezninde, tekellüfle tâat eylemek ma'nâsmadir. Bu münâsebetle vâcib ve lâzimdan olmayan nesnede teberru' eylemek ma'nâsma kullanildi; teneffele (= nafile yapti) gibi bir sey teberru' ettigi zaman "tatavvaa bini" denilir. Tatavvu', yânî nafile namazi da bu ma'nâdandir (Kaamûs Ter.),
Tatavvu', Sâfiîler'e göre serîatin terkedilmesi caiz oldugu hâlde, islenmesini terkedilmesinden üstün tuttugu seydir. Böyle olunca tatavvu', sünnet, müstehâb, memdûh, mergûb (yanî ragbetli kilinmis) ta'bîrleri müteradif lâfizlardir (Kastallânî).

[3] Bu hadîste, ögleden evvelki müekked sünnet yalniz iki rek'at gibi görünüyor. Bir de buradaki metnin birinci kisminda, sabah namazinin farzindan evvel kilinan iki rek'at râtIbeden söz edilmiyor. Çünkü Ibn Abbâs, mü'minlerin annesi Hafsa dolayisiyle Peygamber'in kayin biraderidir ve ancak farzlardan evvel ve sonra Peygamber'in evine girip, beraberce kildigi râtibeleri haber veriyor. Sabah namazinin râtibesine gelince, bunu, hadîsin üçüncü fikrasinda açikladigi gerekçeden ötürü, mü'minlerin annesinden ögrenmistir. Yine bu hadîste aksam ile yatsi sünnetlerini hep evinde ve ailesi içinde kildigi ayrica tasrîh edilmektedir. Ibn Umer'in bu nakline göre, müekked olan râtibe sünnetleri on rek'attir...

[4] Bu hadîste takdîm, te'hîr ve tekrar vâki' olmustur. Nüshalar da birbiriyle ihtilâf etmektedir. Biz bu nüshamizda Misir Bulak Matbaasi'nda basilmis olan Sultân Abdulhamîd'in nüshasina uygun yürüdük (Idâretu't-Tibâati'l-Munîriyye baskisi hasiyesi).

[5] Hadîsin bâb basligina uygunlugu ve delîl olmasi söyledir: Namazlari cem' etmek, iki namaz arasinin râtibe olan veya râtibe olmayan bir namaz ile ayrilmamasini gerektirir. Bu da birinci namazdan sonra tatavvu'un terkedilmesine delâlet eder, Murâd edilen budur. Ikinci olan namazdan sonraki tatavvu'a gelince, ondan sükût edilmistir. Birinciden evvelki tatavvu' da böyle olmasi muhtemildir (Ibn Hacer).

[6] Buhârî bu baslik ile, seferde duhâ namazinin kilinip kilinmayacagi mes'elesini getiriyor. Ibn Umer hadîsi nefye; Ümmü Hâni' hadîsi ise isbâta delâlet ediyor.
Ibnu'l-Munîr söyle demistir: Bana zahir olan sudur: Buhârî, hadîsleri kendi katinda Ibn Umer hadîsi gibi nefîce; Ebû Hureyre'ye duhâ namazi kilmasinin tavsiye edilmesi hadîsi gibi isbâtca taâruz edince, nefî hadîsini sefere; isbât hadîsini de hazara indirmistir. Ebû Hureyre hadîsi için "Hazarda duhâ namazi babi" basligini getirmesi, bu görüsü kuvvetlendiriyor... Ümmü Hâni' hadîsine gelince, onda duhâ namazinin kolaylik durumuna göre, seferde kilinacagina isaret vardir (Ibn Hacer).

[7] Bu bâbdaki iki hadîsten birincisi olan îbn Umer'in haberi ile ikincisi olan Ümmü HânI'nin haberi arasinda nefî ve isbât bakimindan açik bir zidhk vardir. Ibn Umer ne Peygamber'in, ne de Ebû Bekr ile Umer'in duhâ namazi kildikla-.rini bilmedigini söylüyor. Ümmü Hâni' ise kildigini haber veriyor. Bu müskil-lik, ya bundan evvelki hasiyede yazildigi sekilde giderilir, yâhud da Ibn Umer'in nefyi, vukû'u nefî degil de, müdâvemeti nefî ma'nâsma hamledilerek giderilir. Baska tevcihler de yapilabilir. Meselâ: Ümmü Hâni' hadîsi, Peygamber'in Mekke fethi sirasinda mesguliyetleri sebebiyle kilamadigi bir namazi ancak bu kusluk vaktinde firsat bularak kilmis oldugu herhangi bir namaz olabilecegi, bir kaza namazi olabilecegi veyâhud da fetih için kilinmis bir sükür namazi olabilecegi ileri sürülmüstür.

[8] Hadîsin bâb basligina uygunlugu açiktir. Hz. Âise bu hadîsinde, Rasûlullah'm devamli olarak duhâ namazi kildigini görmedim, fakat bu duhâ namazini ben devamli olarak kilarim, demis olabilir. Buna göre de nefy, namazin aslina degil, muttaridan devamina yönelik olur.

[9] Buhârî bunu "Imâm bir kavmi ziyaret edip onlara imâm oldugu zaman bâbi"n-da zikretmisti. Bunu Imâm Ahmed, Zuhrî'den; o da Mahmûd ibnu'rrRabî'den; o da Itbân ibn Mâlik senediyle mevsûlen söyle rivayet etmistir. "Rasûlullah (S) Itbân'in evinde kusluk nafilesini kildi. Oradakiler arkasinda durdular ve O'nun namazina uyarak namaz kildilar". Bunu Müslim de Ibn Vehb rivâyetiyle tahrîc etmistir (Umdetu'l-Kaarî).

[10] Peygamber'in bu üç kiymetli tavsiyeyi sahâbîler arasinda Ebû Hureyre ile Ebu'd-Derdâ'ya yapmasi dikkatle Incelenmeye deger. Ebû Hureyre ve Ebu'd-Derdâ fakir sahâbîlerden ve feragat sahibi iki sîmâdir. Zengin degillerdi; bunun için kendilerine mâlî ibâdetler tavsiye edilmemistir. Bunun yerine bedenî ibâdetlerin en sereflisi bulunan nafile namazlar ve oruçla taltîf edildiler.
Bu hadîste duhâ namazi mutlak olarak zikredilmistir. Müslim'in rivayetinde "Iki rek'at kusluk namazi" diye rek'at sayisi tesbît edilmistir. Ahmed ibn Hanbel'in rivayetinde ise "Her gün duhâ namazi" diye bir ziyâde de vardir.

[11] Bu hadîs, imamet bâblanndan olmak üzere "Imâm hâzir olanlara namaz kildirir mi bâbi"nda geçmisti. Hadîsin bâb basligina uygunluk yeri "O'nu evine çagirdi.." ve devamidir ki, Peygamber onun evinde namaz kildirrmstir; bu da hazarda olmustur.

[12] Bu hadîs, küçük birkaç lâfiz farkiyle 1 rakamli hadîs olarak geçmisti. Oradaki hasiyede de belirtildigi gibi, Ibn Umer bu hadîslerde farz olan namazlara bitisik olarak

kilman râtibe sünnetlerinin mikdârlanni bildiriyor. Sabah namazindan evvel Peygamber'in evine girilmiyecek olan mahrem zaman oldugu için de sabah namazindan evvelki iki rek'at râtibeyi kizkardesi Hafsa'dan rivayetle haber alip ögrenmis oluyor.

[13]

Ögle namazindan önceki râtibe bu hadîste dört rek'at; bundan önceki hadîste iki rek'at oldugu bildirilmis oldugundan bir farklilik meydana gelmistir. Bu farklilik söyle îzâh edilmektedir: Peygamber ögleden evvelki râtibe sünnetini bazen dört, bazen iki rek'at kilmis; dört rek'ati Âise, iki rek'ati da Ibn Umer haber vermis olabilir. Yâhud Peygamber mescidde iki, evinde dört" kilmis; birinciyi Ibn Umer, ikinciyi Âise haber vermistir, ibn Umer Peygamber'in yalniz mesciddeki hâline, Âise ise hem mesciddeki, hem de evindeki hâline vâkiftir. Gerek Ibn Umer, gerek ÂIse, sâjiid olduklari vakialari bildirmis olmakla beraber, ÂiiK se'nin sâhid oldugu vak'alar daha çok olmasi îcâb eder. Nitekim Taberî: Rasûlullah'in dört rek'at kilmasi ekser ahvâlde idi; iki rek'at kildigi ise az idi, demistir.

[14]

Hadîsin tercemesindeki parantez içinde olan ziyâdeler, Ebû Nuaym'in el-Mustahrac'mdeki rivayetten alinmistir.

Bu namazi Peygamber'in kildigina dâir bir haber nakledilmedigi gibi, Dört Halîfeler ile sahâbîlerin büyüklerinden pek çogunun böyle bir namaz kilmadiklari sahîh rivayetlerle sabittir. .

Bâzilari bu namazin ilk zamanlarda tavsiye edilip, sonra nesh edildigini Ileri sürmüslerdir. Bu Abdullah ibn Muzenî hadîsini, Bureyde ibn Huseyb (R)'in Ebû Dâvüd'dan rivayet ettigi "Aksam namazindan baska, her iki namaz arasinda iki rek'at vardir" hadîsiyle mesh edilmis olduguna delildir.

Aksam namazinin vaktini daraltir diye bu namazin müstehâb olmadigina, kerâhatine ve hattâ bid'atligma kaail olanlar vardir. Bununla beraber bu namazi müstehâb sayanlar da vardir

[15]

Birinci hadîste "Isteyen iç in " buyurulmus olmasi, bu hadîste Ukbe'nin kilmamaktaki gerekçesi, bu namaz hususundaki genislik ve serbestligi açikça bildirmis oluyor.

Buhârî "Tatavvu' Bâblan" büyük basligi altinda topladigi birkaç babin hadîsleri ile sabah, ögle, aksam râtibelerini bildirmistir. Buhârî ikindi ile yatsinin Ilk sünnetleri hakkinda hiçbir hadîs rivayet etmemistir.

Ikindinin sünneti hakkindaki Ibn Umer'in: "Peygamber (S): Ikindi'nin farzindan evvel dört rek'at namaz kilan kisiye Allah rahmet etsin" hadîsini Ebû Dâvûd, Ibn Hibbân rivayet etmislerdir. Tirmizî'nin bu ikindi sünneti hakkinda Alî'den de rivayeti vardir.

Yatsi namazinin farzindan evvelki dört rek'at sünnet hakkinda da Buhâ-rî'nin rivayeti yoktur. Buhârî'de olmadigi gibi, diger Sahîh ve Sünen sahihlerinin de Peygamber'in bu dört rek'ati kildigi hakkinda sarih rivayetleri yoktur.

Maamâfîh Abdullah ibn Muzenî'nin: Rasûlullah (S): "Her iki ezan arasinda bir namaz vardir" buyurdu. Sonra üçüncüsünde: "Dileyen için" buyurdu, hadîsi, yatsi farzindan evvel nafile kilmaga bir mâni* olmadigi için, bu namâzm müstehâbhgini ifâde edebilir. Bu hadîsi Buhârî Sahîh'min birkaç yerinde ayri ayri tarîklerden rivayet etmistir.

[16]

Buhârî, Enes'in hadîsini "Hasir üzerinde namaz bâbi"nda; Âise'nin hadîsini de Kitâbu'I-Kusûf'un "Günes tutulmasinda sadaka vermek bâbi"nda mevsû-len rivayet etmistir.

[17]

Mahmûd, Peygamber'in.kendisine bu suyu püskürttügü zaman bes yasinda bulundugunu, Buhârî'nin Kitâbu'l-îmân'da geçen baska bir hadîsinde bildirmistir. Kendisi küçük sahâbîlerdendir. Muâviye zamanindaki Istanbul muhasarasina Istirak etmistir. Bu Kostantîniyye gazvesinde bulundugunu, kendisi bu hadîsin sonunda bildirmektedir.

[18]

Hadîsin bâb basligina delîl olan kismi burasidir.

[19]

Bu, hicretin ellinci yilinda veya biraz sonra Kostantîniyye'yi fethetmek üzere çikilan gazvedir. Bu seferde Kostantîniyye'ye ulastilar ve muhasara ettiler, Ebû Eyyûb orada vefat etti:

Muâviye'nin devlet baskanligi zamaninda Kostantîniyye'ye karsi ilk gaza edeceklere Peygamber lisâniyle va'dedilmis olan büyük ecri almak için, Muâviye'nin oglu Yezîd'in kumandasinda sevkedilen ilk müslümân ordusuna katilmis, Kayser'in sehrine gâzî olarak gelmis, burada hastalanarak vefat etmis ve sûrun dibine gömülmüstür.

el-Ikdu'l-Ferîd sahibi Endelüslü tbn Abdi Rabbih (246-328), Utbî'den (ve-fâti:228) rivâyeten söyle diyor: Islâm ordusu Halîç'e vardigi vakit Ebû Eyyûb agirlasti. Yezîd onu ziyarete gelip: Bir dilegin var mi? diye sordu. O da cevaben: Sizin dünyânizin bana hiç lüzumu yok. Lâkin beni elinden geldigi kadar düsman diyari içinde ileriye dogru götürüp defn et. Zîrâ Rasûlullah (S)'tan isittim: "Kostantîniyye sûrunun dibinde sâlih bir kimse defn olunacaktir" buyurdu. Umarim ki, o kimse ben olayim, dedi. Vefat ettiginde Yezîd, kefenlenmesinI emretti. Serîri üzerine konduktan sonra da müfrezelerini çikarip ve serîri kusa-darak harb ede ede ileriye sürdü... (Tecrîd Ter., I, 114-117'de uzun tafsilât vardir).

[20]

Bu mutâbaati Müslim: "Ev/erinizde namaz kiliniz; onlari kabirler edinmeyiniz" lâfziyle, Muhammed ibn Musennâ'dan mevsûlen rivayet etmistir.

Müslim'in Câbir ibn Abdillah'tan bir rivayeti de söyledir: Peygamber: "Evlerinizde namaz kiliniz. Herhangi biriniz farz namazini gittigi mescidde kildigi zaman, kendi evine de namazdan bir nasîb ayirsin" buyurdu. Bu nasîb, farzlarin disindaki her nafileyi sâmildir.

Birçok sahâbîden rivayet olunan metindeki hadîsin ikinci fikrasinda: "Evlerinizi namazdan bos birakip, onlari kabre çevirmeyiniz" buyurulmusîur. Bu hadîsten ve bu ma'nâdaki diger hadîslerden, evlerde kilinan nafilenin mescidde kilman nafileden efdal oldugu anlasilmistir. Bu hadîs, gündüz ve gece nafilelerini mescidde kilmayi müstehâb gören seleften bâzilarina karsi hüccettir.